אמאי קא סמכת אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא.
תימה דליהמניה במיגו דלא בעי אמר שטרא מעליא הוא [א] ותירץ ר"י בר' מרדכי דלא אמרי' מיגו להוציא ממון [ב] ומה שהוא מוחזק בקרקע אינו כלום דקרקע בחזקת בעליה קיימת [ב] כיון שאין לו שטר ולא חזקה אלא בדברים בעלמא שאומר שטרא מעליא הוה לי ואירכס ולא אמרי' מיגו אלא להחזיק ממון איכול לפטור עצמו ע"י מיגו אי נמי אם יש לו שטר או חזקה וזה בא לפסול ראייתו אז זה יכול לקיימו ע"י מיגו כמו קמי דידי זבנה מינך ומיגו דאי בעי אמר מינך זבינתיה ואכלתיה שני חזקה [ג] ואין נראה לר"י מדאלא מפרש טעמא הכי בהדיא משמע דלאו משום הכי הוא [ד] ונראה לר"י דטעמא דרב יוסף דלא אמרי' מיגו הכא כיון דלית ליה הכא מיגו אא"כ שקר תחלה שהולך לשקר תחלה ולומר והא שטרא [ה] א"נ משום הכי לא אמרי' הכא מיגו משום דהוי חוזר וטוען דמעיקרא טען והא שטרא ועתה חוזר בו ומודה דחספא בעלמא הוא אלא שטרא מעליא הוה ליה [ד]:

והלכתא כוותי' דרבה בארעא.
רבינו שמואל פירש דמספקא ליה כמאן הלכתא ואריך לדחוק ולפרש ולחלק בין ספיקא דתרי ותרי לספיקא דדינא דהא דלא אוקמה בחזקת מרה קמא כמו בנכסי דבר שטיא דאמרי' (כתובות דף כ.) אוקי תרי בהדי תרי ואוקי נכסי בחזקת בר שטיא התם הוו תרי ותרי כמאן דליתנהו דמי ואוקמי' ארעא בחזקת מרה קמא אבל הכא דמספקא לן דינא כמאן התם לא שייך כולי האי למימר אוקמה אחזקת מרה קמא [ו] ונוטל מיד המוחזק ודוחק הוא ועוד דהילכתא משמע דלגמרי פוסק כרבה ולא מספק אפי' עבד כרב יוסף בדיעבד לא עבד ונראה לר"י דהיינו טעמא דהלכתא באחרא כרבה וכרב יוסף בזוזי משום דאמרי' מיגו לאוקמי ממונא ואית לן לאוקמי ארעא בחזקת מרה דקיימא השתא [ז] ובהכותב (כתובות דף פה. ושם) דאמר מיגו דיכלי למימר לא היו דברים מעולם יכלי למימר הני סיטרא מינהו אף על גב דמיגו להוציא לא אמרינן שאני התם דאיכא שטרא [ח]:

נפק עליה קלא דקא אביל ארעא דיתמי. פירוש יצא הקול שהוא של יתומים [ט] אבל אין לפרש דיצא הקול דמתחלה היה של אביהם אבל עכשיו לא היו יודעין דא"כ הוה מצי למימר לקוחה היא בידי אמור

אמר ליה שטרא זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא זייפא הוא מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס ואמינא אינקיט האי בידאי כל דהו [א]אמר רבה [ב]אמה לו לשקר אי בעי אמר [ג] ליה שטרא מעליא הוא אמר ליה רב יוסף אמאי [ד] סמכת אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא ההוא דאמר [ה] לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א"ל שטרא זייפא הוא גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא זייפא [ו] מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס ואמינא אינקיט האי בידאי כל דהו אמר רבה מה לו לשקר אי בעי אמר ליה שטרא מעליא הוא א"ל רב יוסף אמאי קא סמכת אהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא אמר רב אידי בר אבין הלכתא כוותיה דרבה בארעא והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי הלכתא כרבה בארעא דהיכא דקיימא ארעא תיקום [ז]והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי דהיכא דקיימי זוזי לוקמי: ההוא ערבא דאמר ליה ללוה הב לי מאה זוזי דפרעתי למלוה עילוך והא שטרא אמר ליה לאו פרעתיך אמר [ח] לאו הדרת שקלתינהו מינאי שלחה רב אידי בר אבין לקמיה דאביי כי האי גוונא מאי [ט]שלח ליה אביי מאי תיבעי ליה הא איהו דאמר הלכתא כוותיה דרבה בארעא והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי דהיכא דאוקמו זוזי לוקמו [י]והני מילי דא"ל הדרת אוזפתינהו מינאי אבל א"ל הדרתינהו ניהלך מחמת דהוו שייפי וסומקי אכתי איתיה לשעבודא דשטרא רבא בר שרשום נפק עליה קלא דקא אכיל ארעא דיתמי א"ל אביי אימא לי איזי גופא דעובדא היכי הוה אמר ליה ארעא במשכונתא הוה נקיטנא מאבוהון דיתמי והוה לי זוזי

עליו הראיה. וגבי זוזי שהלוה מוחזק ולא בעל השטר אמרינן יציא בעל השטר ראיה ויטול דהיכא דקיימא ארעא תיקום ולא נוטל מספק וכן זוזי היכא דקיימי ליקום וכן הלכה. ואע"ג דפסקינן הלכה כרב יוסף בשלא ענין ומחלה (לקמן דף קיד:) מכלל דבכולי גמרא הלכה כרבה ולא כרב יוסף והכא פסקינן הלכה כרב יוסף לא קשיא דהא בהך פלוגתא נמי פסקינן כרבה: **דפרעתי למלוה עילוך.** כגון ערב קבלן א"נ כגון שאמר המלוה בשעת ההלוואה ממי שתרצה אפרע: **והא שטרא.** שטר שהיה לו למלוה עליך והחזירו לי לפי שפרעתי חובו והרי אתה משועבד לי בשטר זה כמו שהיית משועבד לו: **אמר.** לוה לערב וכי לא פרעתיך בתמיה: **לאו הדרת ושקלתינהו מינאי.** וכמי שלא פרעת דמי ולוה לא הודה לו בכך: **כה"ג מאי.** הלא דמי כל כך לשטר מלוה דלעיל דפסקינן כרב יוסף דהתם מודה היה בעל השטר ששטר אחר היה לו ונאבד ולקח את זה להיות בידו לזכות ואותו מזייף הוא ממש הלא נכתב על מלוה [ט] זה הלכך הפסיד דהיכא דקיימי זוזי תיקום אבל הכא לא היה לערב שטר אחר מעולם כי אם זה והלכך אע"ג דפרעתיהו כיון דהדר שקלתינהו כאילו לא פרעתיהו דמי וחייב לפרעו או לגמרא מ"מ מודה הוא שפרעו וקיימא לן [ג] שטר שלוה בו ופרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר נמחל שעבודו והאי שטרא חספא בעלמא הוא: **שלח ליה אביי והא אם הוא דאמרת הלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי.** שמעינן מהכא דשטרא זייפא דאיירי בה רבה ורב יוסף לאו זייפא ממש דהוא שקר וכי זייף וכתב בכה"ג לדברי הכל ואפי' לרבה פסול הוא אלא כה"ג כגון שטר פרוע שנמחל שעבודו או כגון שטר אמנה שלא ניתן ליכתב וכיוצא בהן פליגי רבה ורב יוסף ואביי משום ליה להאי שטרא כשטרא דאיירי ביה רבה ורב יוסף ואמר כיון דמודה הערב [ט] דפרע אלא הדר ושקלינהו להנהו זוזי אע"פ שהשטר ביד הערב לא מחייבינן לוה לשלומי כן פי' ר"ח. ולי נראה דה"ל לזייפא ממש: וקפסיק גמרא ואזיל **וה"מ.** דאמרינן היכא דקיימי זוזי תיקום ולא מיחייב לוה לפרוע לערב היכא דטעין ערב כדאמר לעיל דאמר פרעתיהו אבל הדר יוסתיהו מינאי דערב גופיה מודה שהשטר שבידו נמחל שעבודו: **אבל.** אי טעין ערב אני החזרתי לך אותם מעות עלמן משום דהוו שיפי ניסוח לוהן ולא היו יוצאין בהוצאה כמו הש"ס מטבע של חבירו (ב"ק דף צח.): **וסומקי.** המדיס נחשתן יותר מדאי גמלא שעדיין לא פרעו: **אלפי איפיה לשעבודא דשטרא.** וכאילו טעין לא פרעתי דמי: [ט] **שרשום נפיק עליה קלא דקאכיל ארעא דיתמי.** כדמפרש לקמיה דבמשכון היתה אלא עד עכשיו שכלו שני משכנתא והלכך נפק עליה קול של עדות אמת דמהשתא אכיל ארעא דיתמי: **משכנתא. גבאי מאבוהון הוה.** במשכנתא דסורא דכתבי הכי במשלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף [לקמן לה:] ובימי אביהם אכלתיה שני חזקה:

זוזי

לו א מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען הל' ט סמג עשין עה טוש"ע מ"מ סי' קמו סעיף כה:
לז ב מיי' פי"ד מהל' מלוה הלכה ו סמג עס טוש"ע מ"מ סי' פג סעיף ד:
לח ג מיי' שם הלכה ח וסמג עס טוש"ע שם סי' מז סעיף ב:

רבינו גרשום

חספא בעלמא הוא דהא איהו מודי דזייפא הוא. הלכ' כוותי' דרב' בארעא דאמרינן מה לי לשקר משום דכיון דמחזיק הוא בארעא תיקום ברשות מאן דמחזיק בה דאוקי ממונא בחזקת מריה ולא מפקינן מיניה עד דמייתי אידך ראיה דלא זבנה ניהליה. והלכ' כוותיה דרב יוסף דאמר האי שטרא חספא בעלמא הוא ואוקמי' זוזי ברשות דמחזיק בהון דאמרינן היכא דקיימי זוזי לוקמי ולא מפקי' מיניה. מאי תיבעי ליה להאי רב אידי ב"ר אבין והא איהו גופיה אמר הלכתא כותי' כו'. והני מילי דאמרי' בזוזי היכי דקיימי לוקמן היכי דאמר האי ערב הדר אוזיפתינהו לך דמכל מקום מודי דפרע ליה לוה אבל אי אמר הדרתינהו לך מחמת דהוו שיפי וסומקי שנתגרדו זה בזה ונתגלו נחושתן אכתי איתא לשעבודא דהאי שטרא ואית ליה לשטרא למגביה הואיל וזה אומר שלא קבלו בפרעון:

מסורת הש"ס

(א) [ועיל דף לא. וש"נ], (ב) [ב"מ נ:], (ג) [כתובות פה.], (ד) [ועי' תוספות ב"מ כ. ד"ה חכן],

גליון הש"ם

גמרא אמר רבה מה לי לשקר. עיין בב"מ דף כ ע"ב תוס' ד"ה חכן ולף קנו ע"ב תוס' ד"ה והא: **תוס'** ד"ה **והלכתא** כו' **ונוצא מיד** המוחזק. עיין לקמן דף מא ע"ב בכסב"ס ד"ה מיהמן:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי בעי אמר שטרא כל"ל ומיכח ליה נמתק: (ב) שם אמאי קא סמכת: (ג) שם הכא דאמר ליה לחבריה: (ד) שם זייפא הוא מיהו: (ה) שם אמר ליה לאו הדדת: (ו) רשב"ם ד"ה לחיש וכו' שלא ישמע: (ז) ד"ה אמאי וכו' דכיון דאיכא לאוקמי: (ח) ד"ה כה"ג מאי וכו' מלוה זו הלכך: (ט) ד"ה **רבא בר** שרשום נפיק: (י) תוס' ד"ה אמאי וכו' ממון מחזקתו דמה שהוא מוחזק:

מוסף תוספות

א. [ד]כל מיגו אטענה דלאו קושטא סמכינן. רשב"ש. ב. כיון דאית ליה למערער שהדי דאבהתא. שם. ג. מרבינא"ש מאי טעמיה דרבה, לפי פירוש זה. ד. דהכי הו"ל למימר מגו לאפוקי ממונא לא אמרינן. שם. ה. ושקר אין לנו לבנות עליו מיגו, שלא אמרינן מיגו אלא כשהוא טענה שאינה מבוארת, שנאמינהו בה מתוך טענה אחרת שהיה יכול לטענן ולא נתברר בה שום שקר. ריטב"א. ו. [ז]לא מהימנינן ליה ע"י מגו שהרי מתחלה לא אמר שהיה שלו מעולם והוי כמו חזור וטוענן. טיטמ"ק בשם תוס' הרא"ש. ז. ואע"ג דקיימא לן קרקע בחזקת בעליה עומדת, כיון דאיכא מיגו ותפיס ליה איהו מהימנן וכו' ומיגו לאוקמי ממונא הוא. רמב"ן ועיין רבינו יונה. ח. עיין רשב"ש. ט. קול היה יוצא שאביהן משכנה לו וכלו שני המשכנתא והיה מחזיק בה שלא בדין. רא"ש, ועיין לקמן תוד"ה אכבשיה.

אמור רבנן הבא **ליפרע** בו'. אע"פ שאף בשבועה לא היה יכול ליפרע מהסם עד שיגדלו כדקאמרינן ולכי גדלי איסתעי דינא בהדייהו לא היה מקפיד על ההמתנה אלא על השבועה [א] ונראה בר ארשום סבר כרב הונא בריה דרב יהושע דמפרש [ה] טעמא בשילהי מכילתין (דף קעד.) טעמא דאין מקיזין לנכסי יתומים משום גרמי [ב] דאי כרב פפא דמפרש משום דפריעת בעל חוב מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו א"כ אפילו יהא אמת כדבריו לא היה יכול לעכב להסם הקרקע בחובו כיון דלאו בני מיעבד מצוה נינהו וכדרב הונא נמי פסקינן התם: **אכבשיה** לשטר **משכנתא ואובלה** שיעור זוזי. דוקא משום דכבש לשטר משכנתא מצי למימר לקוחה היא בידי דלא היה ידוע דבתורת משכנתא אתא לידיה דאי הוו ידעי דמעיקרא בתורת משכנתא אתא לידיה לא היה טוען רבא בר ארשום שיכול לומר לקוחה היא בידי [ג] מידי דהוה אאומן ואריס דאין לו חזקה בשדה אריסותו כיון דידוע דמעיקרא בתורת אריסותא אתו לידיה וכן דברים העשויין להשאיל ולהשכיר וגזלן [ד] דמעיקרא ידענן דגזל שדה זו דאין לו שום חזקה: **מיגו** דאי בעי למימר לקוחה היא.

ותימה מאי דעתיה דרבא בר ארשום דאפילו אי טוען לקוחה היא בידי שבועת היסת לעולם צריך דהכי דאין נשבעין על קרקעות מדאוריתא מדרבנן נשבעים [ד] כמו שדקדק רב האי גאון מהסיא דהכותב (כתובות דף פז.) הפוגמת כתובתה ועד אחד מעידה שהיא פרוע לא תפרע אלא בשבועה סבר רמי בר חמא למימר שבועה דאוריתא אמר רבא שמי תשובות בדבר כו' ועוד דאין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות אלמא דמדרבנן נשבעין וה"ה שבועת היסת דמ"ש ויש לומר דאין נשבעין שבועת היסת אלא היכא דטוען ברי אבל הכא לאו טוענת ברי הוא שאין ודאי ליתומים שקרקע זו אינה לקוחה בידו הלכך אי הוה טוען לקוחה היא בידי לא הוה צריך שבועת היסת:

לקוחה היא בידי לא מצית אמרת. אף על גב דאי הוה אמר לקוחה היא בידי הוה נאמן [ה] מ"מ לא הוי מיגו והכי פירושו דלא מצית אמרת לא היית יכול להעיד פניך ולומר כן כיון דנפק קלא ואין כאן מיגו וכענין זה יש בפרק שני דקדושין (דף נ.) ומה אם ילדה לומר מזיד הייתי לא משוי נפשיה רשיעא פי' אינו אומר בדאנון מזיד הייתי ואין כאן מיגו אבל ודאי אם אמר מזיד הייתי פשיטא דמהימן: **קריביה** דרב אידי שבק דיקלא. אי לא גרסינן אלא שבק דיקלא י"ל שלא היו לו בנים והקרוב יותר יורשו ואי גרס לקריביה יש לומר שהיו לו בנים להכי אינעריך ליה למימר דיקלא לקריביה [ו]: **ה"ג** לסוף אודי ליה.

אמר רבא בר אבין אמר רב אמי אמר רב אסי אמר רב יוחנן אמר רבי יוסי בר חנינא אמר רבי אלעזר אמר רבי

ואי טעין ואמר לפירות ירדתי בו'. פי' תחלה כי א"ל מאי בעית בהאי ארעא אע"ג דבשעה שאכל היה בעל השדה יכול לעכב ולא היה נאמן לומר לפירות הורדתני[א] מיהו כיון שכבר אכלו וזה בא להוציא נאמן לומר לפירות ירדתי וא"ת מאי איריא משום דלא חליף תיפוק ליה משום דתפיס מידי דהוה אמטלטלין שאין עשויין להשאיל ולהשכיר דאי אמר לקוחין הן בידי נאמן וי"ל דאיצטריך טעמא דלא חליף אם לקטן והניח ברשות שאינן שלו דלא תפיס בהן וא"ת כי לא אמר נמי לפירות ירדתי אלא דאייתי סהדי דאכל ב' שנים כי הך דשמעתין יהא נאמן בטענתיה במיגו דאי בעי אמר לפירות[ב] ירדתי לאו פירכא היא דאין זה מיגו שהרי בא לתבוע גם הקרקע[ג] ודוקא פירי דתרתי שנין הדרי דאי מהימן במאי דאמר שאכלה שלש שנין גם הקרקע תהיה שלו:

איזיל ואגדריה לדיקלא. פי' לגדור תמריס שעל הדקל דגדירה שייכא בתמריס ולא חיירי בקנינא הדקל דא"כ ה"ל למימר ואיקטליה כדאמרי' בפ' כל הנשבעין (שבועות דף מו. וסס) אר"נ האי מאן דנקיט מגרגר ואמר איזיל ואקטליה לדיקלא דפלניא כו' וגרסה לר"י ולריב"ס שאם היה בא לקנות הדקל עצמו לא היה נאמן דדוקא פירות הוא דעבדי אינשי דמזבני אבל דקל אין דרך בני אדם למכור לקוץ תדע דאמרי' בפ' החובל (ב"ק דף לא: וסס) שורי הרגת נטיעותי קצת אתה אומרת לי להרגו אתה אומרת לי לקצצו פטור ופריך א"כ לא שבקת חיי לכל בריה וכו' משמע דאינו נאמן במיגו דאי בעי אמר מכרת לי לקצצו: **לא חציף אינש.** לאו משום דקאמר בפרהסיא איזיל ואיגדריה קאמר דלא חליף דאפילו ליקנו בצנעא נמי שייך לא חליף אינש אם לא שלקחם דרך גניבה:

אי הכי אפילו ארעא נמי. למאי דפריסת לעיל דאינו נאמן אלא בפירות שלקט כבר אבל מכאן ואילך אינו נאמן אפילו בפירות אע"ג דשטרא[ד] בפירי לא עבדי אינשי צריך לפרש אפילו ארעא אם הוא טוען שהקרקע שלו שלקחה לא יחזיר פירות שכבר אכל[ד] אבל קרקע פשיטא שיחזיר דאינו נאמן להכא: **היינו נסבא דר' אבא.** לא אקרקע קאי דפשיטא שמחזיר הקרקע אחר שאין לו שנים עדים[ה] אלא השתא נמי אפירי מסיק וסבר השתא כאילו חד סהדא לאורועי למחזיק קאמי על הפירות שאכל ואינו יכול לכפור וליטמא לא אכלתי וכאילו בא לחייבו שבועה על הפירות אם יכפור ויאמר לא אכלתי ואע"פ שמעיד שהחזיק בה ג' שנים כיון דאין אחר עמו הרי כאילו אינו מעיד על החזקה אלא נעשה עד אחד לתובעו פירות הכי ס"ד וטועה עד דאמר[ו] אגיי

כיון דאודי אודי: [ו]זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה הוא והאי אייתי סהדי דאכל שני חזקה אמר רב חסדא [ז]מה לו לשקר אי בעי א"ל מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה אביי ורבא לא סבירא להו האי דרב חסדא מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מינך זבני ואכלתיה שני חזקה אזל אייתי סהדי דאכלה תרתי שני [ז]אמר רב נחמן [א]הדרא ארעא והדרי פירי אמר רב זביד [ב]אם טען ואמר לפירות ירדתי נאמן לאו מי [ז]אמר רב יהודה [ג]האי מאן דנקיט מגלא ותובליא [ח] ואמר איזיל איגדריה לדיקלא דפלניא דזבניה ניהלי מהימן [ט](אלמא) לא חציף אינש דגזר דיקלא דלאו דיליה הכא נמי לא חציף אינש למיכל פירי דלאו דיליה אי הכי ארעא נמי ארעא אמרינן ליה אחוי שטרך אי הכי פירי נמי שטרא לפירי לא עבדי אינשי ההוא דאמר [ט] לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מינך זבנית ואכלתיה שני חזקה אייתי חד סהדא דאכלה תלת שני סבור רבנן קמיה דאביי למימר היינו נסבא דרבי אבא [י]דההוא גברא דחטף נסבא מחבריה אתא לקמיה דרבי אמי הוה יתיב ר' אבא קמיה אייתי חד סהדא דמיחטף חטפא מיניה אמר ליה אין חטפי ודידי חטפי אמר רבי אמי היכי

עדות [ד] זכות אבות מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה הלכך מיגו דמאי טעין הכי ויזכה בטענה זו והוא לא חשש לטעון כי טעין נמי של אבותיו אע"ג דמכחיש להו לעדים מהימן: **מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן.** כלומר כל טענה שאדם טוען כגון זה שאמר של אבותי ואתה רוצה לקיימה על ידי מה לי לשקר וטענה זו מכחשת עדים כי הכא לא מהימנינן ליה שהרי העדים מעידים שטענתו שקר והילך תקיימנה על ידי מה לי לשקר הלא ודאי משקר הוא וחזקת השלש שנים אינה כלום דהויא לה חזקה שאין עמה טענה והכי הלכתא: **אזיל ואייתי סהדי דאכלה תרתין שנין.** ועדיין היה מחזר לבקש עדות של שנה שלישית ולא מצא: **אמר רב נחמן הדרא ארעא.** דבתרתין שנין לא הויא חזקה: **והדרי פירי.** של ב' השנים שאכל אלא כדין דהא לא טען מעיקרא אלים הייתי ולפירות ירדתי דמהימנינן ליה כדלקמן דשטרא לפירי לא עבדי אינשי. והני מילי בדאיכא סהדי דאכלינהו לפירי(א) אבל אי ליכא סהדי דאכלינהו לפירי אלא בהולאת פיו והוא טען דזבנתיה מינך ואכלתינהו לפירי דארעא ופירי דידי אינהו ארעא כיון דלית ליה רמיה בשטר ולא עדי חזקה הדרא למרה ומייב שבועת היסת על הפירות דזבנינהו מייתי דמיגו דמאי (ב)אמר לא אכלתי פירות כי אם מעט כגון עייל כורא ואפיק טפי מכורא דבהכי הוה חזקה כדלקמן [לו.] כי אמר אכלי טובא ודידי אכלי מהימן דאין כאן מה לי לשקר במקום עדים שאין יודע אם לקח קרקע זו מבעליה אם לא אלא לפי שאבד שטרו בתוך ג' שנים מפסיד ולא דמי להא דאמרי ורבא דפליגי עליה דרב חסדא לעיל [ע"ב] דהתם כיון דאיתברייה מילתא דרב אידי קרוב טפי הרי נודע שאין לו חלק בקרקע ופירות שאכל אלא כדין אכל ואפי' בהולאת פיו ליחייב: **אמר רב זביד אי טעין כו'.** מילתא באפי נפשה היא. והכי קאמר אם מתחילה כשטענו בעל הקרקע מאי בעית בהאי ארעא אילו לא השיב לו מינך זבינתה אלא לפירות ירדתי כדין אריס למחצה לשלים ולרביע או שמכרת לי פירות עד עשר שנים: **נאמן.** במה שאכל למפרע ובשבועת היסת דזבינהו מייתי ואע"ג דאיכא סהדי דאכלינהו לפירי ושאין הקרקע קנוי לו דלא חליף אינש למיתת לארעא דחבריה ולמיכל פירי דאבריה בחנם כדמפרש ואזיל. ומייתו מכאן ולהבא לא יאכל בלא עדים ושטר שקנה הפירות דא"כ כל אדם ירד לקרקע חבירו ויאכל פירותיו ויאמר לפירות ירדתי מאחר שלא נחוש לערעורו של בעל הקרקע: **מגלא ותובילא.** כלי גודרי תמרים המגל לגדור ותובילא חבל לעלות לדקל מרוב גובהו. וי"מ תובילא של לקבל פירות: **ואמר.** בפיהו: **איזיל ואיגדריה לדיקלא דפלניא.** כלומר אלקוט הפירות: **מהימן.** ושבקין ליה ב"ד לנקט הפירות בלא עדים ושטר אחרי שאין יודע שהבעלים מוחין בדבר קודם לקיטה ואם אתא חבריה וטען להד"מ אחר שליקט האילן ית עליה אלא שבועת היסת אבל מקמי דליגדריה אתא מריה דדיקלא ואמר להד"מ לא מהימן מלקט עד דמייתי ראיה. ודוקא בשטען מתחילה לפירות ירדתי נאמן במה שאכל כגון אם מתחלה טען מינך זבינתה ואח"כ טען לפירות ירדתי שמכחיש דבריו הראשונים אינו טוען וחוזר וטוען: **אי הכי אפי' ארעא נמי.** כי טענין דזבינתה מינך ליהמנוהו בלא עדי חזקה דלא חליף אינש למיתת בארעא דלא דידיה היא ולמיכל פירותיה: **פירי נמי.** ניחא אחוי שטרך: **היינו נסבא דר' אבא.** דין זה דומה לאותו דין של נסבא דר' אבא. ולא ללמוד מדר' אבא היו צריכין דמילתא דפשיטא היא שישלם הקרקע אחרי שאין לו שני עדים ודומיא בעלמא מדמינן אותו. אי נמי לכך היו מדמין אי דינא לנסבא דר' אבא כי היכי דלהדר פירי עם ארעא דהוי כמי שיש עדים דאכל פירות דבלא עדים לא מהדרי פירות כדלעיל דרב נחמן אלא קרקע לאחר:

היכי

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פט"ז מהל' טוען הלכה ו סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמה סעיף ג:

מד ב מיי' שם פ"ט הל' ו סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קלז סעיף ח:

מה ג מיי' שם ועיי' בהשגות ומגיד משנה טוש"ע שם ס"ב:

מו ד מיי' שם פ"ד הל' ח ופ"ד מהל' גזילה הלכה יד סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' עה סעיף יג וסי' שפד סעיף ג וסעיף ד:

רבינו גרשום

הדרא ארעא והדרי פרי. דאכל למפרע כיון דלא אסהידו אתלת שנין הדרא ארעא והדרא פירי. אמר רב זביד. אמאי הדרי פירי והא אי טעין ואמר לפירות ירדתי שנתמשכנה לו במשכנתי דסוריא או אריס אני בה נאמן. האי מאן דנקיט מגלא ותובליא ולפי שהדוקלין הם גבוהין כשורוצין ללקוט התמרים ח) מביאין מגל ארוך ומשימין תובליא שהוא סל בראש עץ ארוך ומגביהין הסל כנגד התמרים וחותכין אותם במגל ונופלים התמרים בסל כדי שלא יפלו התמרים לארץ ויתבקעו ויתפלחו: אי הכי. להיכא דאחזיק בקרקע תרתין שנין אמאי לא אמרינן לא חציף אינש דאכל ארעא דלא דידיה ולא מסלקינן ליה ומשני ארעא אמרי' ליה אחוי שטרך:

ח) עי' בעיוך ערך תבליא.

מסורת הש"ס

א) לעיל דף לא., ב) [שם ומ"ש], ג) [לעיל כט.], ד) לקמן דף לו., ה) [שם ליתא אלא הכל דברי רב יהודה הן וברב אלפס בסוגיין דף קצא. קצב. גרים מאי טעמא לא חציף וכו' וכ"כ רב אלפס עוד בשבועות פ"ז דף ל"ז:], ו) בשבועות דף לב: דף מז., ז) [מהר' לנ"ח], ח) [ע"כ שייך לשם],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ותובלי' בידיה ואמר: (ב) שם דאמר ליה לחכמיה: (ג) רשב"ם ד"ה ויש פסרים וכו' ולאו לירושר והוא אינו לאו לירושרשו: (ד) ד"ה אמר רב חסדא וכו' עדות אמות כל"ל ותיבת זכות נמחק: (ה) תוס' ד"ה אי אי הכי וכו' דשטרא לפירי וכו' אמי' דארעא אפי' אם הוא: (ו) ד"ה היינו וכו' דאמר להו אבי אבי וכו':

הגהות הו"י

(א) נ"ב לפי פירוש ר"ל דיש עדים כמה אכל: (ב) נ"ב לפי זה ס"ל כאין עדים וטענן קניתי ממך ועדיין לא החזיק ב"ש נ"ב לא משלם פרי מש"כ לטעם שכתב הרמב"ם הוכיח בש"ע סימן קמה ס"ג וכש"כ שם:

מוסף רש"י

זה אומר של אבותי. היה הקרקע והרי היא שלי (לעיל לא.). **מה לו לשקר.** לזה המחזיק במאי דטוענן דשל אבותיו וירשם מהם אי בעי אמר מר' והלכך כהאי מינו מהימנינן ליה (שם). **מה לו לשקר במקום עדים.** כלומר ע"י האי מינו דמה לי לשקר לא יוכה הקרקע, שהרי עדים מכחישים את הדברי שאומרים דשל אבותיו דאיקר היא וגם החזקה אינה כלום שהרי אין עמה טענה כי אם טענת שקר (שם). **והדרי פירי.** של שתי שנים (לעיל כט.). **נסבא.** תחיכת כסף מוחן, לשון (ישעיה מ) הספל נסך חרש (שבועות לב:). **חטפי ודידי חטפי.** שלי חטפתי, שאתה גזלתו ממני (שם).

מוסף תוספות

א. [ד]בחזקת בעלים עומד. ריטב"ש. ב. [ד]כאן וכו' אמרינן מיגו להאמינו בפירי דאכיל, אע"ג דלא מהימן בגופה דקרקע, [ד]הא דלא מהימנינן ליה בגופה דקרקע וכו', משום דרינא טענתיה דאמרינן ליה אחוי שטרך וכו', ולכן לענין פירי כיון דאיכא מיגו מהימן אע"ג דרינא טענתיה. שיטמ"ק בשם ריטב"ש לא נודע למי. ועיין במב"ן. ג. [ד]ליכא למימר מה לי לשקר שהרי להנאת עצמו רוצה לשקר. במב"ן. ד. ואפי' כשאכל בעדים, ואמאי אמרינן דהדרא ארעא והדרא פירי. ריטב"ש. ה. דהא אית למערער עידי אבות ולא שייך ביה נמי שבועה דעד אחד, שאין נשבעין על הקרקעות שבועה דאורייתא. שם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

היכי נידיינוה דייני להאי דינא. שאילו היו שנים מעידים אותו שחטף היינו מחייבין אותו לשלם שאין אדם נאמן לחטוף דבר מיד חבירו ולומר שלי אני חוטף אח"כ יש לו עדים דהעמד ממון על חזקתו וזה המוחזק בו אין אדם יכול להוציאו ממנו בלא ראיה והחוטף ממנו גזלן גמור ואי נמי לא היה כאן עד אחד שחטף ולא נמי מטפי ודידי חטפי מהימן מיגו דאי הוה בעי הוה אמר לא חטפי שהרי אנו רואים אותו מוחזק בממון אי נמי כי איכא חד (ג) שחטף אילו היה זה מכחישו יוכל לא חטפתי היה נשבע שלא חטף להכחיש העד דעד אחד קם הוא לשבועה וכו' דרכיס הללו היה הדין פשוט אבל הכא דאיכא עד אחד שחטף וזה אינו מכחישו אלא מודה שודאי חטף ודיהיה חטף היכי לידיינו דייני להאי דינא: **לישלם.** דהא מודי שחטף ולא כל הימנו של חוטף לומר שלי חטפתי דהעמד ממון על חזקתו: **ליחא תרי סהדי.** דחטף ומיגו דאי בעי למימר לא חטפתי מהימן נמי למימר דידי חטפי: **ליפטריה.** (ג) משום האי מיגו איכא חד סהדא ואי אמר לא חטפי הוה בעי לישתבועי להכחיש את העד: **לישתבע.** את השבועה שהעד מחייבו אינו יכול דהא מודי דחטף והעד מחייבו לישבע שלא חטף להכחיש את העד (דברים יט) לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת וגו' לשלם ממון שהוא כופר והעד מחייבו לא יקום אבל קם הוא לשבועה[ב] להכחיש את העד שלא חטף בממון זה וגבי הך שבועה פסול (ד) כנזלן אבל כל שבועות דהא ליה למימר לישתבע דדידיה חטף אתי זו שבועה המוטלת עליו ומפטריה בלא כלום אי אפשר שהרי הורע כחו של מיגו: **א"ל רבי אבא הוה.** ליה האי חוטף כו'. וה"ג איכא למימר כי האי גוונא כי הוו תרי סהדי דאכלה שני חזקה מוקמינן לה בידא לוקח ליכא סהדי דאכלה שני חזקה מפקינן לה מיניה ומהדרינן למרה איכא חד סהדא דאכלה שלש שנים לישתבע דעד אחד לשבועה קם אפי' לא הוה קרקע לא משבעינן ליה על מאי דאסהיד סהדא דלא כפר ליה אלא מודי ליה דאכל וטוענן אין אכלי ודידי אכלי: **א"ל אביי מי דמי.** לדרבי אבא: **הכא.** בדר' אבא הוה חד סהדא לאורועי לחוטף קאתי דהא מסהיד ליה שחטף והורע כחו של מיגו דחוטף ומחייבו שבועה ומתוך שלא יכול לישבע משלם דאילו אתא חד סהדא שמעיד כמותו שראוהו שחטף מפקינן לה מיניה דחוטף ולא תועיל לו שבועה אפי' אם יוכל לישבע: **הכא.** בדין קרקע זה ההוא סהדא לאורועי (ה) ליה קאתי שמעיד שהחזיק בה שלש שנים וחכה בה דאי איכא חד סהדא אחריני אם זה מוקמינן ליה בידא דמחזיק והיאך תאמר שעל יד עד זה יתחייב שבועה ומתוך שאינו יכול לישבע משלם והרי לא בא להורע כחו ומ"מ זה יפסיד הקרקע שהרי אין לו עדי חזקה: **אלא אי דמיא (ו) לנכסא דרבי אבא לחד סהדא ולתרין שני ולפירי.** כגון ראובן דתבעיה לשמעון וא"ל גזלתה לאחרעא ואכלת פירותיה שנתים וא"ל שמעון זבנתה ניהלי ולית (ו) לשמעון עדי חזקה דדינא הוא לאהדורי ארעא למרה מכיון דלית ליה עדי חזקה ולפירי משתבע דבזביניה אכלתינון דקי"ל הפה שאסר הוא שהתיר ואע"ג דמהדר לה לארעא פירי לא מהדר דהא ליכא סהדי דאכיל הפירות ומיגו דיכול למימר לא אכלי כלל יכול למימר נמי אכלי בזביני ולית ליה עלה אלא שבועה אבל אי איכא סהדי דאכל פירי תרתין שנין מחייבין ליה להדורי אפי' פירי כרב נחמן דאמר [גב:] הדרא ארעא והדרי פירי ואיתי ראובן חד סהדא דאכל פירי תרתין שנין וכגון שמעיד שלא אכל כי אם ב' שנים דלאו לפיועי לשמעון קאתי אמר שמעון אין אכלי ודידי אכלי שקניתי הקרקע והפירות אפס לא מזהרתי בשטרי הא הוא דאיכא דאמוי לדרבי אבא דאמרינן היכי נידיינו דייני להאי דינא ניחייביה להדורי פירי ליכא תרי סהדי דאכלינהו ואי משום דאודי הא טוען ואמר דידי אכלי וכה"ג ליכא הודאה לחיובא ניפטרייה במיגו הא איכא חד סהדא דאמר דאכלינהו לפירי תרתין שנין ואינו יכול לכפור בדברי העד לישבע לשקר ניחייביה שבועה בעד אחד דאי הוו תרוייהו מחייבי ליה ממונא וכ"מ שנים מחייבין אותו ממון אחד מחייב אותו שבועה[ב] כי אמרי' עד אחד לשבועה אתי היכא דקא כפר במאי דמסהיד (ח) סהדא חד הוא דמשתבע דלא היו דברים מעולם אבל הכא הא קא מודי דאכל אלא טוען דידי אכלי

מסורת הש"ס

(א) [ל"ל ליה], (ב) [שבועות מג.], (ג) [סס], (ד) שיך לדף ל"ג ע"ב,

מוסף רש"י

לישלם. שאין כל החוטפין נאמנים לומר שלי גזלתי, דל"ל אין לך גזלן שמשלם ופליגו יש עדים (שבועות לב:). **ליכא תרי סהדי.** דחטפה ואיכא למימר מיגו (שם). **ליפטרייה.** מלהחזיר שהרי אין כאן שני עדים ומיגו דאי בעי אמר לא חטפתי כי אמר נמי דידי חטפתי אינו נאמן (שם). **איכא חד סהדא.** דחטפה מיניה ואי הוה אמר לא חטפתי היה צריך לישבע להכחיש את העד (שם). **לישתבע.** שבועה שהעד מחייבו (שם). **הוה ליה כגזלן.** ומסתמא יישבועה על פי עד אחד צריך לישבע על מה שהעד מעידו להכחיש את העד וזה אינו יכול לישבע על כך שהרי מודה הוא לנדרי העד שחטפה והוה ליה כגזלן אבל שבועה זו כגזלן אבל כל שבועות שאינו יכול לישבע עליהן, אף זה בשבועה זו אינו יכול לישבע שהרי מודה בה (שם). **הרי מחוייב שבועה.** על כרחו אם בא להחזיק בה הוא עליו לישבע שלא חטף, שאין החוטף נאמן לומר שלי חטפתי, וזו היא השבועה שהעד מחייבו לישבע על מה שהעד מעיד ואינו יכול לישבע שהרי מודה לדבריו (שם).

מוסף תוספות

א. למאי דקא מסהיד סהדי, [ו]אי אפשר לאשבועי ולמיפטריה, [ד]הו"ל כאילו גזל באפי תרי דלא מהני לי שבועתיה למיפטריה וכו' ולא משום דהוה ליה גזלן ולא מסרינן ליה מומתא, קאמר הוה ליה כגזלן. רשב"ם. **ב.** ולא מצי למימר ליה האיך, שטרך בידי מאי בעי. תוס' שבועות לג: ד"ה כתיב כי הוא זה אמלוה נמי הוא דכתיב דבענין הודאה בהדי שבועה דכפירה, והכי נמי בענין הודאה בהדי שבועה דנאנסו. תוס' ב"ק קז. ד. דבלא שבועה לא היה חושש להכחיש את העד ואיכא מיגו אבל לישבע בדבר שהעד מכחישו זה ודאי קשה לו. תוס' שבועות לג: ד"ה הוה. ה. דשבועת עד אחד תשלומין נינהו, דכי איכא תרי לא מיפטר מידי תשלומין בשבועה אלא שלומי משלם, וכי ליכא אלא חד פטרייה רחמנא מתשלומי ממון ובלבד שישבע, והילכך אי ישלם ממון אי שבועה, ועד דמשתבע שבועה דעד אחד, לא מיפטר מניה. רשב"ם.

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכי אתי: (ב) רשב"ם ד"ה היכי וכו' חד עד שחטף: (ג) ד"ה ליפטרייה מלשלם עשום הא מיגו: (ד) ד"ה ליפתבע וכו' פסול הוא כגזלן אבל כל שבועות דהא ליכא למימר ליתבע: (ה) ד"ה הכא וכו' לפועני ליה קאתי: (ו) ד"ה אלא אי דמיא כל דמיא נסכא וכו': (ז) בא"ד ולית לי' לשמעון וכו': (ח) בא"ד ומאי דמסהיד חד סהדא **התם** הוא דמשתבע: (ט) תוס' ד"ה (כדף הקודם) הייט וכו' אלא אי דמיא דרבי כל"ל ותוס' ג' ממקן: (י) ד"ה הוי מחויב וכו' ע"י מיגו **שלא היה** יכול: (כ) ד"ה הוה יתיב וכו' והכניזקין אמר נמי הכוח: (ל) ד"ה וכל וכו' ומפרש התם דמתניתו שבא"י דלמקומה כל"ל ותיבות ר' אבא נמחק: (מ) בא"ד כר' יוסי דעבד עובדא כר' יוסי:

רבינו גרשום

ליכא תרי סהדי. דמסהדי דחטפה מיניה: לישתבע. דדידיה הוה הואיל דליכא אלא עד א'. לא מצי למישתבע דהא מודי דחטפה הה"ל כגזלן: הוה ליה מחויב שבועה ע"פ עד אחד ואינו יכול לישבע משלם. וכי היכי דהכא לא הוי אלא חד סהדא ואוקמה בידא דתובע ה"נ גבי ארעא דלית בה אלא חד סהדא נוקמה בידיה דתובע א"ל (ר' אמי) [אביי] מי דמי התם חד סהדא דאייתי תובע לאורועי להאי חוטף ולהכחישו קאתי דלא נאמן אלא בשבועה ואי הוה סהדא אחרינא בהדיה מפקינן ליה מיניה לגמרי והכא חד סהדא דאייתי נתבע לסיועיה אתי המסהיד כוותיה דאכלה שני חזקה: אלא אי בעית לדמינהו לדר' אבא לחד סהדא ולתרתי שנין ולפירא. כגון דאמר ליה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מיגך זבינתה ואכלתיה שנים חזקה ואזל אייתי חד סהדא ואמר דאכלה תרתי שנין ולא יותר דהשתא האי סהדא מרע לחזקיה אי נמי דאמר אכלה תלת שנין אבל לא זבנה מיניה אלא לפירות ירד בה כדין ארים למחצה ולשליש ולרביע דמכחיש ומרע לדיבוריה והיינו דומיא דחד סהדא דנסכא דמרע לנתבע ומש"ה נמי האי סהדא דמכחיש ליה משוי ליה כגזלן ומתוך שאינו יכול לישבע שאין נשבעין על הקרקעי' מחזיר הקרקע:

מז א מיי' פ"ד מהל' טוען ונטען הל' ח ופ"ד מהל' גזילה הל' יד סמג עשין לא טוש"ע ח"מ סי' סי' עה סעיף יג וסי' שמד סעיף ג וסעיף ד:

מח ב ג מיי' פט"ז מה' טוען הל' ה סמג עשין לא טוש"ע ח"מ סי' קמה סעיף ג וריב אלפס שבועות פ"ז דף שנז:):